

„NARUŠENÁ DIREKCIONALITA“ PŘI VÝUCE PŘEKladU (NA PŘÍKLADU STUDIJNÍHO PROGRAMU DOUBLE DEGREE PRAHA-LIPSKO)

PETRA MRAČKOVÁ VAVROUŠOVÁ – JANA POKOJOVÁ

ABSTRACT

Distorted directionality in a multilingual classroom (on the example of a BA double degree programme in Czech-German translation)

The aim of this paper is to discuss some of the challenges resulting from the fact that classes in translation taught at the Institute of Translation Studies (Charles University, Prague, Czechia) in its double degree programme offered jointly with Universität Leipzig are attended by students whose mother tongue is not Czech.

Drawing on the results of action research conducted in two different translation courses, we describe the challenges that this non-standard situation represents for the teacher, how teaching methods need to be adapted, what implications this distorted directionality has on student assessment, how this combination of students with different mother tongues can enrich translation seminars and their participants, and what benefits it brings to the interaction between teacher and student and between the students themselves.

Keywords: distorted directionality; BA double-degree programme; multilingual classroom; mother tongue; translation course; teacher; student; intercultural communication; teaching methods

1. Pár slov úvodem

Cílem článku je představit výzvy, které klade přítomnost (zahraničních) studentů programu double degree (dále jen DD), jejichž mateřštinou není čeština, na výuku překladau na pražském Ústavu translatoologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (dále jen ÚTRL FF UK). Autorky příspěvku řadu let vyučují tlumočnické a překladatelské semináře na výše zmíněném pracovišti, a to ve shodné jazykové kombinaci němčina-čeština a španělština-čeština. Na základě vlastní několikaleté pedagogické zkušenosti popíší výzvy, které tato nestandardní situace představuje pro vyučující (v porovnání s dalšími jazyky vyučovanými na ÚTRL FF UK), jakým způsobem je třeba upravit učební metody a jakým způsobem může tato kombinace studentů s odlišnými mateřskými jazyky obohatit překladatelské semináře a jaké výhody přináší pro interakci mezi vyučujícím a studentem i mezi jednotlivými učiteli se subjekty navzájem.

2. Teoretická východiska

V teoretické části nejprve krátce představíme bakalářský double-degree program, v němž provedeme náš akční výzkum, dále se zaměříme na tzv. narušenou direkcionalitu v překladatelských seminářích a v neposlední řadě se v rámci didaktiky překladu budeme věnovat projektové výuce a skupinové práci.

2.1 Double-degree program Mezikulturní komunikace: němčina a čeština pro překlad a tlumočení¹

Bakalářský double degree program Mezikulturní komunikace: čeština a němčina pro překlad a tlumočení / Interkulturelle Kommunikation: Übersetzen und Dolmetschen Tschechisch-Deutsch, který je od roku 2016 realizován mezi ÚTRL FF UK (Česká republika) a Ústavem slavistiky Filologické fakulty Univerzity v Lipsku (Německo). Část studentů tohoto programu jsou totiž rodilí mluvčí němčiny, část jsou naopak rodilí mluvčí češtiny. Studenti společně absolvují mnohé překladatelské a tlumočnické semináře, v nichž není možné jasně určit směr překladu/tlumočení s ohledem na mateřštinu.

Tento studijní program v první řadě připravuje vhodně kvalifikované a konkurenceschopné překladatele a tlumočníky pro jazyk český a německý. V rámci tohoto programu studenti absolvují čtyři semestry na tzv. domovské univerzitě a dva semestry na partnerské univerzitě. Pobyt studentů na zahraniční univerzitě je realizován s časovým posunem – studenti s domovskou univerzitou UK (Univerzita Karlova) studují na německé partnerské univerzitě ve 3. a 4. semestru a studenti s domovskou univerzitou UL (Universität Leipzig) pobývají na české univerzitě v 5. a 6. semestru, tj. studenti spolu stráví celkem čtyři semestry. Během tohoto společného studia si prohloubí znalosti češtiny, respektive němčiny, mimo jiné i díky tandemové spolupráci mezi českými a německými studenty.

Na Lipské univerzitě se do tohoto programu mohou zapsat jak studenti s předchozí znalostí českého jazyka, tak i studenti bez předchozí znalosti češtiny, jimž je zajištěna vyšší časová dotace na výuku praktického jazyka; úroveň jazykové kompetence v češtině dosažená na konci studia je dostačující pro výkon překladatelské a tlumočnické profese.

Program DD tedy představuje nejen nový a jedinečný obor, ale také výzvu pro didaktickou inovaci oboru.

2.2 „Narušená direkcionalita“ v překladu

V současné době stále více studentů studuje v zahraničí díky programům studentské mobility (např. Erasmus+) a rovněž vznikají četné mezinárodní studijní programy (různé double či joint degree programy), a tak se na (překladatelských) seminářích vytváří velmi heterogenní studijní skupiny.

Zaměříme-li se konkrétně na výuku překladu, tak právě v těchto multikulturních a multijazykových skupinách není direkcionalita tak „černobílá“, neboť zde odpadá kla-

---

¹ Více informací o daném programu na webové stránce: <https://ddprahaleipzig.ff.cuni.cz/>.

sická dichotomie výchozí vs. cílový jazyk. Studijní plány jsou navrženy pro studenty dané univerzity a zohledňují jejich jazykovou kombinaci – u překladatelských seminářů pak nastává problém, když se do něj zapíše zahraniční student s odlišným mateřským jazykem, protože dochází ke změně směru překladu: z preferovaného překladu do mateřštiny se najednou stává překlad do cizího jazyka. Vyučující je tak nucen aplikovat jiné didaktické metody a přizpůsobit této nové situaci také způsob hodnocení.

Touto nestandardní situací se zabývají především španělští autoři (důvodem je vysoký podíl zahraničních Erasmus studentů na hodinách překladu určených primárně pro španělské „stálé“ studenty), kteří nově razí termíny „direzionalidad distorsionada“ či „contradirezionalidad“, pro něž v češtině provizorně zavádíme termín „narušená direkcionalita“. Tato „narušená direkcionalita“ tedy znamená, že část studentů překládá do svého mateřského jazyka A, ale část převádí text do svého cizího aktivního jazyka B nebo pasivního jazyka C (srov. Way 2003: 322). Dokonce nastávají i výjimečné situace, kdy zahraniční studenti překládají mezi dvěma cizími jazyky, kdy ani jeden z nich není jejich mateřštinou.

Nyní bychom rádi představili několik konkrétních příkladů úspěšné praxe: Guatelli-Tedeschiová a Le Poderová (Guatelli-Tedeschi – Le Poder 2003) navrhuje využít tuto „narušenou direkcionalitu“, kterou způsobuje různý původ jednotlivých studentů, a vytvořit na překladatelských seminářích nové aktivity založené především na skupinové práci během celého překladatelského procesu (vyjdeme-li z terminologie Jiřího Levého, mají stálí studenti aktivnější roli při fázi pochopení předlohy, zahraniční studenti naopak při fázi stylizace). Obdobně uvažují také Parraová (Parra 2003) a Lucasová (Lucas 2003), které aplikují Gilův tlumočnický model úsilí na překladatelské semináře, a snaží se tak zjistit slabé i silné stránky budoucího překladatele, posílit jeho sebevědomí a přispět tak k rozvoji jeho překladatelské kompetence.

Vidíme tedy, že „narušená direkcionalita“ může výuku obohatit, zvláště pokud vyučující založí semináře na projektové výuce a skupinové práci. To ostatně potvrzují také slova Nobsové, která se domnívá, že „překladatelský proces sestává ze dvou částí, ta první spočívá v pochopení a ta druhá v přeformulování, přičemž ta druhá je ovlivněna tou první“, tudíž lze „tvrdit, že překladatel, jenž překládá do svého cizího aktivního jazyka B, má výhodnější pozici v první rozhodující fázi, kdežto překladatel, který překládá do svého mateřského jazyka A, má naopak výhodu ve fázi druhé“² (Nobs 1996).

Autorky článku se plně ztotožňují s výše uvedenými tvrzeními, že tuto velkou diverzitu je nutno vnímat jako obohacení výuky překladu, nikoli jako problém, což ostatně popíšeme v pasáži věnující se našemu pozorování.

2.3 Projektová výuka a skupinová práce

Tato forma výuky v rámci překladatelských seminářů přibližuje formální přípravu budoucích překladatelů s reálnou překladatelskou praxí a zároveň předává učební pro-

---

² „en el proceso de la traducción intervienen dos fases, una primera de comprensión y una segunda de reformulación y que la adecuada ejecución de la segunda está condicionada por la superación óptima de la primera“ [...] „afirmar que el traductor que traduce a su lengua B está en mejores condiciones en esta decisiva primera fase, mientras que el traductor que traduce a su lengua A, lo está en la segunda“ (Nobs 1996).

ces do rukou učícího se subjektu. Projektové vyučování spadá do didaktické koncepce tzv. konstruktivismu (Rohlíková – Vejvodová 2012: 101–149), jenž staví do popředí učící se subjekt, který je hlavním aktérem učebního procesu. Konstruktivistická výuka je založena na principu kooperace a důraz je rovněž kladen na sociální dimenzi učení, na diskuzi a interakci studentů během skupinové práce. Studenti se během projektů v rámci překladatelských seminářů učí prostřednictvím kooperace ve skupinách a vyučující vystupuje pouze v roli průvodce, rádce či tutora.

Jelikož patří projektová výuka mezi tzv. komplexní metody, měla by mít jak teoretickou, tak praktickou část. Projekt je tedy takovým nástrojem, díky kterému mohou žáci získané teoretické poznatky využít v praxi. Je proto podstatné, aby studenti věděli, co dělají, proč to dělají, co z toho pro ně plyne a k čemu jim tyto zkušenosti budou v budoucím pracovním životě dobré (Kratochvílová 2006).

Jedním z hlavních znaků projektové výuky je práce ve skupině. „Skupinovým vyučováním chápeme takovou organizační formu, kdy se vytvářejí malé skupiny studentů (3–5členné), které spolupracují při řešení společného úkolu“ (Skalková 1999 in Rohlíková – Vejvodová 2012: 49). Často si pedagog klade otázku, podle jakého „klíče“ rozdělit studenty do skupin? Kritéria výběru se různí, důležité je např. hledisko výkonu, sociálních vztahů, zájmu nebo náhody (Rohlíková – Vejvodová 2012: 50).

3. Metodologie a materiál

Provedený výzkum je kvalitativního rázu a má teoreticko-empirický charakter (pro výuku překladu a tlumočení je typické úzké propojení teorie a praxe). Cílem našeho výzkumu je zkvalitnit (vlastní) pedagogickou praxi, proto se jako nejlepší metodologický nástroj jeví akční výzkum, jenž je charakteristický pro společenské vědy. Jde o výzkum aplikovaný, který analyzuje konkrétní reálnou vyučovací situaci. Akční výzkum nám umožňuje shromažďovat informace (na základě vlastních poznámek, diskuze/rozhovoru či hodnocení studentských výkonů), pozorovat danou učební situaci, klást si otázky či sdílet názory s dalšími kolegy. Následně vyhodnotíme výsledky a na základě zjištěných dat lze v dosavadní pedagogické praxi zavést určité změny, a zlepšit tak kvalitu poskytovaného vzdělávání (Rojo 2003: 62–64).

Pozorování jsme provedli na následujícím materiálu – jednosemestrální kurzy Překladatelská propedeutika (DE) a Překlad I (DE-CS). Oba semináře jsou vyučovány jednou týdně a mají časovou dotaci 90 minut. Jsou určeny studentům bakalářského cyklu studia, jde o předměty povinné. Kurikulum těchto předmětů bylo primárně vytvořeno pro dvouspecializační či sdružené bakalářské studium Mezikulturní komunikace: němčina pro překlad a tlumočení; tj. propedeutika se sice zaměřuje stejným dílem na převod oběma směry, nicméně kurz označený „I“ cílí na převod do mateřštiny, tedy do češtiny, což neodpovídá v případě studentů DD, kteří jsou rodilými mluvčími němčiny – pro ně jsou tyto disciplíny náročnější, jelikož překládají a tlumočí do svého cizího aktivního jazyka B či pasivního jazyka C.

4. Výsledky pozorování

V následující části popíšeme, jak probíhají dva povinné překladatelské semináře, které jsme si pro náš výzkum vybrali. Jde o kurzy, jež jsou součástí studijního plánu bakalářského studia na ÚTRL FF UK, tudíž se předpokládá, že mateřským jazykem všech studujících je čeština. Vzhledem k přítomnosti studentů DD však na překladatelských seminářích vznikla vysoká diverzita. Proto se v rámci projektů vytvářely heterogenní skupiny, v nichž byli zastoupeni jak rodilí mluvčí češtiny, tak studenti, jejichž mateřštinou je němčina. Tato heterogenost umožnila studentům vnést do projektové výuky své rozdílné prekoncepty a vzájemně se obohacovat a učit během procesu skupinové práce na analýze, překladu, redakci i při závěrečné prezentaci výsledného textu.

4.1 Překladatelská propedeutika

Tento jednosemestrální kurz je úvodem do teorie a praxe překládání. Studenti se v rámci kurzu seznamují s teoretickými základy i praktickými aspekty překladatelské profese. Vedle translatologických pojmů mají být představeny metody a modely komplexní překladatelské analýzy, důraz je kladen na analýzu sdělení výchozího textu v jeho kontextu, tj. na porozumění, interpretaci smyslu, funkčně stylistickou charakteristiku, pragmatiku, identifikaci překladatelských problémů plynoucích z jazykových a kulturních rozdílů v konkrétním překladatelském kontextu apod.

Jako nejvhodnější cesta se ukázalo rozdělení 90minutového bloku na přednáškovou a praktickou část. Přednášková část je věnována překladatelským kompetencím a druhům překladu, translatologické analýze výchozího textu dle modelu německé translatoložky Christiane Nordové, dále stěžejním pojmům z knihy *Umění překladu* (1963) od Jiřího Levého, překladatelským pomůckám (slovníkům, korpusům, CAT nástrojům apod.), problematice strojového překladu, překladatelským organizacím a asociacím a jejich činnosti apod. Cílem přednášek bylo poskytnout studentům co nejširší vhled do překladatelské teorie a praxe s ohledem na navazující kurzy Překlad I a Překlad II a požadavky k sepsání komentovaného bakalářského překladu.

Praktická část je rozvržena tak, aby si studenti mohli sami vyzkoušet jak translatologickou analýzu, tak práci na jednotlivých druzích překladu včetně uměleckého básnického překladu nebo překladu komerčního textu z češtiny do němčiny.

Stěžejním bodem praktické části je však skupinová práce na překladu vybrané kapitoly z knihy *Blind* od švýcarské autorky Christine Brandové. Za účelem práce na tomto projektu se studenti rozdělí do trojic (často složených z českých studentů a ze studentů programu double degree, jejichž mateřštinou je němčina), ve kterých mají za úkol provést analýzu výchozího textu, kapitolu přeložit, provést redakci a poté svou práci odprezentovat před ostatními studenty. Zaměřit se přitom mají na překladatelské postupy a posuny, se kterými se během své práce potýkali. Na závěr shrnou své poznatky a zamyslí se nad tím, co je skupinová práce na překladu rozsáhlejšího textu naučila. Volba strategie a rozvržení práce je zcela ponechána na rozhodnutí studentů tvořících překladatelský tým, což v konečném důsledku vede k rozvoji jejich samostatnosti, zodpovědnosti za vlastní práci a schopnosti dělat kompromisy. Rozvíjí se tak tedy nejen jejich překladatelské a jazykové kompetence, ale i sociální dovednosti.

4.2 Překlad I (DE-CS)

U semináře Překlad I je nutno říci, že je rozdělen na dvě paralelní skupiny: v té první jsou pouze ne-DD studenti (2. ročník Bc.), kteří za sebou již mají Překladatelskou propedeutiku (ty nyní tedy ponecháváme stranou, protože nejsou předmětem našeho příspěvku); ve druhé skupině pak najdeme studenty DD, a to studenty s domovskou univerzitou Praha (1. ročník Bc.), bez předchozích překladatelských zkušeností, avšak rodilé mluvčí češtiny, a pak studenty s domovskou univerzitou Lipsko (3. ročník Bc.), kteří již absolvovali v Německu překladatelské semináře, ale nejsou to rodilí mluvčí češtiny. Dodejme ještě, že i druh atestace je pro obě skupiny odlišný, to znamená, že běžní studenti získají po úspěšném absolvování předmětu (zkouškový překlad) známku (1, 2, 3), ale studenti DD, nerodilí mluvčí češtiny, mají pouze zápočet. Cílem tohoto předmětu je osvojit si základní překladatelské dovednosti primárně při převodu do mateřštiny (analýza originálu, rešeršní dovednosti, stylizace cílového textu i korektura).

V některých hodinách je studentům zadána tzv. skupinová práce, jež spočívá v překladu a vzájemné redakci. Skupiny jsou rozděleny podle hlediska výkonu, jde o rozdělení do dvojic tak, aby v ní byl jeden rodilý a jeden nerodilý student češtiny. V rámci tohoto úkolu si každý student vyzkouší jak roli překladatele, tak redaktora. Každý student-překladatel přeloží z němčiny do češtiny cca 1 normostranu (text *Es geht nur gemeinsam*, jenž byl použit v soutěži pro mladé překladatelské talenty v Evropské unii Juvenes Translatores³ v roce 2020) do určitého data, které stanoví vyučující, pošle spolužákovi z dvojice (student-redaktor), ten udělá redakci textu a pošle zpět studentovi-překladateli, opět dle předem stanoveného harmonogramu. Každý student pak projde redakci svého překladu a na základě poznámek a komentářů vypracuje finální překlad, který odevzdá vyučujícímu. Výhody zde spočívají v tom, že nerodilému mluvčímu opraví ten rodilý gramatické a stylistické nedostatky, nerodilý mluvčí (Němec) zase lépe rozumí německému originálu po obsahové stránce, takže Čechovi je schopen opravit menší či větší sémantické posuny. Ze skupinové práce ve dvojicích tedy profitují obě strany.

V semináři Překlad I se rovněž jako v kurzech Překladatelské propedeutiky realizují tzv. překladatelské projekty. Studenti se rozdělí do tří- až čtyřčlenných skupin a dostanou za úkol přeložit z němčiny do češtiny článek věnovaný kulinářství a zdravému stravování *Die Besseresser* z německého webového portálu Deutschland.de. Vyučujícím není specifikováno, jakým způsobem si studenti mají práci na textu rozdělit (zda všichni přeloží všechno a potom v rámci diskuze vyberou nejlepší řešení nebo zda si předem text rozdělí na jednotlivé části, které každý student přeloží, a potom jen udělají vzájemnou redakci a finální korekturu textu), tudíž zde prokazují schopnost samostatného rozhodování. Zadání zní vypracovat tzv. „týmový“ překlad, tj. jeden finální text, pod který jsou ochotni podepsat se všichni, takže během skupinové práce se studenti musí naučit dělat kompromisy, přijmout kritiku, domluvit se na koncepci překladu a strategii i jednotlivých překladatelských řešeních. Takovýto projekt vyžaduje větší časovou dotaci a je také náročný po organizační stránce. Na jednom setkání vyučující představí cíle projektu a vysvětlí průběh a způsob práce, studenti se seznámí s originálním textem a na hodině provedou

³ Více informací o překladatelské soutěži Juvenes Translatores zde: https://commission.europa.eu/education/skills-and-qualifications/develop-your-skills/language-skills/juvenes-translatores_cs [access: 10. 5. 2023].

v řízené debatě překladatelskou analýzu originálu a rozdělí se do skupin a určí si úkoly. Během týdne pracují na překladu, na dalším semináři ve skupinách diskutují a vytváří konečnou verzi, poté ještě zapracovávají poslední úpravy a překlad odevzdávají ve stanoveném termínu. Vyučující opraví přeložené texty a na dalším semináři se jednotlivá řešení rozebírají a komentují, následuje také debriefing a reflexe projektového úkolu.

4.3 Skupinová práce při převodu frazémů a idiomů a při křížové redakci

Jako příklad fungující spolupráce mezi studenty s odlišnými mateřskými jazyky uvádíme především proces překladu frazeologismů a idiomů⁴ a také vzájemnou korekturu. Skupinová spolupráce rodilých mluvčích němčiny a češtiny v rámci překladatelského projektu, v němž se vyskytují frazémy, se jeví pro výsledný překlad jako velice efektivní. Rodilý mluvčí němčiny rozumí významu německých frazémů a ve fázi pochopení předlohy je schopen vysvětlit jeho význam i kontextové užití českému studentovi. Ten má naopak výhodu při fázi produkce a stylizace finálního cílového textu, jelikož dokáže na základě pochopeného významu vybrat vhodný funkční ekvivalent. Pro ilustraci uvedeme několik příkladů z projektů, na kterých studenti pracovali na seminářích Překladatelské propedeutiky a Překladu I, jež jsme popsali výše.

V kapitole z knihy *Blind*, již studenti překládali v heterogenních skupinách na semináři Překladatelské propedeutiky, se vyskytovala řada frazémů a díky spolupráci rodilých mluvčích obou jazyků vzniklo mnoho zdařilých řešení:

Originál: »Milla, Janosch wird Kopp in die Zange nehmen.«

Překlad A: „Millo, Janosch Koppa pěkně podusí.“

Překlad B: „Millo, Janosch s Koppem zatočí.“

Překlad C: „Millo, Janosch si ho podá.“

Originál: »Weil Kopp leider nicht nur ein gewiefter Redner, sondern auch ein heller Kopf ist.«

Překlad A: „Kopp není totiž jenom zdatný řečník, ale je také mazaný jako liška.“

Překlad B: „Kopp není jenom dobrý řečník, ale také mu to pálí.“

Překlad C: „Protože Kopp není jen mazaným řečníkem, ale má i pěkně bystrou hlavu.“

Originál: Morgen wird sie brav wieder auf der Matte stehen [...].

Překlad A: Zítřka zase hezky nakluše do kanceláře [...].

Překlad B: Zítřka bude zase poslušně v práci [...].

Překlad C: Zítřka bude opět poslušně stát na značkách [...].

---

⁴ Akademický slovník češtiny definuje frazeologismus jako ustálené slovní spojení (přirovnání, přísloví, pranostika ap.), jehož význam není odvoditelný z významu jednotlivých složek (slov). Podle Mileny Hnátkové jde o stereotypní, situačně vázané nevětné obraty a věty. Idiom je pak ustálené spojení slov osobité pro jistý jazyk, zpravidla nepřeložitelné. Kritériem vymezení frazému a idiomu je ustálenost (Hnátková in *Slovo a slovesnost*, ročník 63, 2002, číslo 2, s. 117–126).

Během překladatelských seminářům je studentům vštěpováno, že každý překlad potřebuje dobrou jazykovou redakci. Tuto spolupráci si studenti vyzkoušeli při překladu a následně křížové redakci u textu *Es geht nur gemeinsam*. Jazykovou úpravu textu ocenili především rodilí mluvčí němčiny, protože překládali do svého nemateřského jazyka. Opravu obsahové stránky zase uvítali rodilí mluvčí češtiny, kteří ne vždy odhalili v originále přenesený význam. Pro ilustraci uvádíme několik konkrétních příkladů:

Originál: In dem Artikel wurden noch viele andere Hilfsaktionen genannt, bei denen Solidarität großgeschrieben wird.

Příklad A (rodilý mluvčí němčiny): V článku **byli** ještě mnoho jiných **pomočných** akcí **vypsáno**, u kterých solidarita hraje důležitou roli.

Jazyková redakce A (rodilý mluvčí češtiny): byli – bylo; pomočných – pomocných, vypsáno – To znamená spíš herausschreiben, ausschreiben, co třeba zmíněno?; vypsáno – pozor na slovosled, lépe bylo zmíněno

Příklad B (rodilý mluvčí češtiny): Článek popisoval ještě spoustu dalších pomocných akcí a **slovo solidarita tam stojí psáno velkým písmem**.

Jazyková redakce B (rodilý mluvčí němčiny): großgeschrieben werden ist eine Redewendung; etwas besonders wichtig ist, einer Sache wird eine große Bedeutung beigemessen

Originál: Im Moment müssen wir alle ein Stückchen Freiheit opfern, damit wir sie hoffentlich bald wieder in vollen Zügen genießen können.

Příklad (rodilý mluvčí němčiny): Momentálně musíme všichni obětovat trochu svojí svobody, abychom si ji brzo zase mohli **v plných doušcích vychutnávat**.

Jazyková redakce (rodilý mluvčí češtiny): hezké řešení, ale správná formulace vychutnávat si něco plnými doušky.⁵

5. Závěr

Vícejazyčnost je z hlediska direkcionality pro didaktiku překladu poměrně složitou situací. Nicméně pokud vyučující zvolí vhodné způsoby výuky, je tato „narušená direkcionality“ nejen přínosná pro všechny zúčastněné, ale má také inovativní dopad na studijní plány, jelikož vyučující je nucen aplikovat nové vyučovací metody i způsoby hodnocení.

Náš výzkum se zabýval pouze pohledem vyučujícího, jak on vnímá „narušenou direkcionality“, a to konkrétně z hlediska koncepce semináře nebo klasifikace, nicméně vždy s cílem vytěžit z této situace co nejvíce benefitů. V budoucnu by bylo záhodno také provést dotazníkové šetření mezi studenty, abychom zjistili, jaká pozitiva a negativa spatřuje v této situaci sám učící se subjekt (srov. Tsokaktsidu 2003: 206–266).

Pokud jde o překladatelské semináře, může se zpočátku projektová výuka jevit jako organizačně náročná a vyžaduje důvěru v odpovědnost studujících, v praxi se prokazuje, že sociální dimenze učení je při přípravě budoucích překladatelů velmi efektivní. Projek-

⁵ Viz [https://slovníkcestiny.cz/heslo/u%C5%BE%C3%ADvat%20\(si\)%20n%C4%9B%C4%8Deho%20/%20n%C4%9Bco%20pln%C3%BDmi%20dou%C5%A1ky/0/18375](https://slovníkcestiny.cz/heslo/u%C5%BE%C3%ADvat%20(si)%20n%C4%9B%C4%8Deho%20/%20n%C4%9Bco%20pln%C3%BDmi%20dou%C5%A1ky/0/18375).

tová výuka a skupinová práce díky „narušené direkcionalitě“ v kurzech Překladatelské propedeutiky a Překlada I měly pro přípravu budoucích překladatelů trojí přínos:

1. přínos sociální, protože při takovéto organizaci výuky docházelo k vyšší interakci mezi studenty;
2. přínos jazykový, který vyplývá ze spolupráce rodilých mluvčích němčiny a rodilých mluvčích češtiny na semináři;
3. přínos psychologický, protože studenti jsou více motivováni k učení, přebírají zodpovědnost za výsledek své práce a tím, jak se rozvíjí jejich samostatnost, tak i roste jejich sebedůvěra ve vlastní schopnosti.

Předmětem tohoto článku byla problematika „narušené direkcionality“ a nové učební metody při výuce překlada s důrazem na projektovou výuku, avšak další výzkum by si zasloužil studovat tento jev i v organizaci tlumočnických seminářů, jelikož multikulturní prostředí je úzce spjato jak se světem překlada, tak se světem tlumočení.

BIBLIOGRAFIE

- Guatelli-Tedeschi, Joëlle – Le Poder, Evelyne (2003) ‘De una direccionalidad distorsionada’, in Dorothy Kelly (ed.), *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada, Editorial Atrio, 267–286.
- Kelly, Dorothy – Martin, Anne – Nobs, Marie-Louise – Sánchez, Dolores – Way, Catherine (2003) *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada: Editorial Atrio.
- Kratochvílová, Jana (2006) *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Masarykova univerzita.
- Levý, Jiří (1963/1998) *Umění překlada*, Praha: Ivo Železný.
- Lucas, Marie (2003) ‘Propuesta didáctica para rentabilizar la “contradireccionalidad” en la formación de traductores’, in Dorothy Kelly (ed.), *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada: Editorial Atrio, 301–320.
- Nobs, Marie-Louise (1996) ‘Contra la literalidad gratuita: ejercicios preliminares a la Traducción inversa (español-alemán)’, *Actes del I Congrès Internacional sobre Traducció*, 409–415.
- Parra Galiano, Silvia (2003) ‘Rentabilizar la “contradireccionalidad” en la didáctica de la traducción’, in Dorothy Kelly (ed.), *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada: Editorial Atrio, 287–300.
- Rohlíková, Lucie – Vejvodová, Jana (2012) *Vyučovací metody na vysoké škole*, Praha: Grada.
- Rojo, Ana (2003) *Diseños y métodos de investigación en traducción*, Madrid: Editorial Síntesis.
- Tsokaktsidu, Dimitra (2003) ‘Los estudiantes de intercambio en el aula de traducción. Implicaciones para la didáctica de la traducción’, in Dorothy Kelly (ed.), *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada: Editorial Atrio, 259–266.
- Way, Catherine (2003) ‘La direccionalidad en ele aula multicultural: epílogo’, in Dorothy Kelly (ed.), *La direccionalidad en traducción e interpretación. Perspectivas teóricas, profesionales y didácticas*, Granada: Editorial Atrio, 321–326.

RESUMEN

Direccionalidad distorsionada en las clases de traducción

El objetivo del presente artículo es describir los retos que plantea la presencia de estudiantes (extranjeros) del programa de doble titulación, cuya lengua materna no es el checo, en las clases de traducción

que se imparten en el Instituto de Traducción e Interpretación en la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad Carolina de Praga.

Partiendo de una metodología basada en la introspección interna y la observación, describimos los retos que esta atípica situación representa para los docentes, así como la manera en la que hay que adaptar los métodos de enseñanza y criterios de evaluación.

Nos centramos en dos asignaturas en particular (Introducción a la teoría y práctica de la traducción y Traducción I), en las que la contradireccionalidad representa un papel clave que influye en la organización de las clases.

Ambas asignaturas se basan principalmente en el trabajo en grupo y el aprendizaje basado en proyectos. Las autoras están convencidas de que esta forma de enseñanza acerca la formación formal a la práctica real de la traducción y al mismo tiempo pone el proceso de aprendizaje en manos de los estudiantes. El aprendizaje basado en proyectos se enmarca dentro del concepto denominado constructivismo, que sitúa al alumno en el primer plano del proceso de aprendizaje. La enseñanza constructivista se basa en la cooperación; también se hace hincapié en la dimensión social del aprendizaje, el debate y la interacción entre los estudiantes durante el trabajo en grupo. Los proyectos de traducción permiten a los alumnos aprender mediante el trabajo cooperativo en grupo, en el que el docente actúa solo como guía y tutor.

Aunque la preparación de las clases de traducción a las que asisten estudiantes con diferentes lenguas maternas es a primera vista exigente, puede aportar grandes beneficios lingüísticos, sociales y psicológicos tanto a los estudiantes como a los docentes, sobre todo cuando el docente está dispuesto a adaptar los métodos de enseñanza y criterios de evaluación.

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

petra.mrackovavavrousova@ff.cuni.cz

PhDr. Jana Pokojová

Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

jana.pokojova@ff.cuni.cz